

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

з Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границю:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудня.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Осолинських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовского в часажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.—

Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають-
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіслазім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Перед важним рішенням

(X) Міністер-президент бар. Бінерт по-
кінчив переговори з представниками чеських
і німецьких сторонниць і вислід тих пере-
говорів пропонує раді міністрів, яка зби-
рає ся, як звичають, сьогодні, щоби не тіль-
ко приготувати делегаційну сесію, устано-
вити спільний бюджет, але також постано-
вити що до складання чеського союму, від
котрого також буде зависима можливість
сесії держ. ради. На сій нараді будуть отже
рішати ся вельми досяглі питання, буде ва-
жати ся доля не тільки чеського союму і
держ. ради, але навіть доля парламентар-
изму взагалі.

Парламентарне положенє в неперечно
вельми сумне, а то тим сумніше, що ніхто
не може вказати певного виходу із сего
союмового положеня. Богато говорено і пи-
сано в останніх днях про розв'язанє держ.
ради і на сю неминучість вказували навіть
поважні люди з посольських кругів. Але
справедливо вказувано і на се, що навіть
розв'язанє держ. ради не було би розв'яз-
кою питання, бо нові вибори не принесли би
ліпших добутків. Навіть колиб велика біль-
шість населеня довела до значних змін в
складі посольської палати, то й се не при-
несло би великого хісна, бо при теперішнім
регуляміні вистарчить невелика ватага га-
лабурдників, щоби спинити всяку хосенну
роботу і перевернути все горі дном. Але
деякі верстви населеня будуть усе таки ви-
бирати крайних представників, бо справним
агітаторам легко в широкіх верствах на-
родних здобути собі голоси.

Тимто в останніх часах з усіх боків

вказувано на konieczність зміни регуляміну.
Однак від самої палати посольської годі спо-
дівати ся ухваленя сєї зміни. Особливо
крайні живла і народні меншости не схо-
тять, як поучує досвід, допустити до такої
зміни, бо при теперішнім регуляміні мають
спромогу виступити з погрозою обструкції
і приперти правительсво до стіни своїми
домаганями. Про зміну регуляміну переко-
нані однак всі сторонництва, але до сего
не доведуть найкрасші слова і найосновні-
ші розвідки правничі.

В посольській палаті, в котрій нагрома-
джено стілько палкого живла, котра так
легко доходить до страшних поривів і ви-
бухів, треба, скілько спромоги, усувати на-
году до таких вибухів і се є задача робо-
тящих живел в сій палаті. Ще більше по-
винно о се дбати правительсво. Вже сам
склад теперішнього правительсва, котрий за
мало углядня славянські сторонництва
і народи, викликає велике роздратованє в
палаті і се довело до того заострення і роз-
зтрєня між славянськими а німецькими сто-
ронництвами. В часах, коли національна
свідомість така оживлена, така вибуяла,
доводить національна іскра до великого
вибуху, і до такого роздратаня, якого не
можуть викликати ніякі інші почуваня. Ба-
чимо з досвіду, що навіть сторонництва
котрі так висувають наперед свої христия-
нсько-католицькі засади і почуваня, забу-
вають про християнське братолубіє про
благородну терпимість, про засади етики
і дають ся своїм загорільням-проводирам
доводити до вельми нерозумних дід, до
ших.

Тимто всякі намаганя до урухомленя
чеського союму остануть безуспішними, поки
не буде по справедливости розв'язанє там

національно-язикове питанє і се повинно
правительсво раз рішучо зробити. Уладже-
нє справедливе національного питання в Че-
хах доведе до успокоєня в сїм краю, ко-
трий був справдешним вульканом, пограса-
ючим цілу нашу державу, котрий не доу-
скав до спокійної роботи в держ. раді.

Однак правительсво не повинно дума-
ти, щоби полагода чесько-німецького спору
могла вже забезпечити спокійну діяльність
також і в держ. раді. Таки, хоч може менше
вибухові, палні матеріяли нагромадже-
ні також по інших краях. Маємо словінсь-
ко-хорватско-італійський, італійско-німець-
кий, а також у нас польско-русский. Дуже
часто навіть незначні справи, котрі прави-
тельсво могло би поладити одним почер-
ком пера, справи, котрих вправданє не під-
лягає найменшому сумнівови (от хоч би н.
пр. домаганє, щоби на залізничних білетах
були також рускі написи) доводять до ве-
ликого роззтрєня і заострюють незвичайно
положенє, приспорюють перепон і трудно-
стей.

Тимто правительсво повинно забрати
ся не тільки до полагоди німецько-чеського
спору, але взяти ся до розв'язки на-
ціонального питання на цілім
обсягу держави, бо досвід поучив, що й
загалне право виборче не усунуло націо-
нальних спорів з законодавчих тіл і доки
они не будуть поладжені по справедли-
вости, доти не буде правильно функціону-
вати державна машина із шкодою народо-
господарского розвитку населеня. Досвід
поучив, що через ті спори дійшли краї на-
слідком застою роботи в законодавчих ті-
лах до самої пропасти що до фінансового
положеня, правительсво само бачить, що
поправи краввих фінансів не можна вже

Гене́за поетичних творів

Маркіяна Шашкевича.

Студія

Кирила Студинського.

(Дальше).

Повад Дністра берег крутий,
Гамор галич розлягає,
Там сум душу халпе лютий
В безвість гадка пропадає.

Городища де бували,
Днесь могили ся звели;
Богів храми де стояли,
Грехіт, мохи поросли.

Поза води, поза тихі
З славов гаразд пробував,
Загудівши вихор лихий
І сліди їх позмітав!

Красна Ретра з Арковою
Пилом вічним припала,
Діти вірні з матеріюю
Десь в безвістях ісчезли.

Де ворони ся залтають
Колись славний стояв тин,
Тяжкі мраки днесь лягають,
Як на ногах Татарин.

Щастє, гаразд з під могили
Гомоном лиш залтає;

Як Славяни колись жили,
Журна думка лиш згадає;

Із Русина щирої груди
В побратимий летить край,
Побратимі де суть люди
Поза Волгу, за Дунай.

Пригляньмо ся тепер, як згадує Коляр про
давнє Славянство в своїм „Приспіві“ до „Slawy
dcera“:)

„Od Labe zrádného k rovinám až
[Visly nevěrné
Od Dunaje k helným Baltu celého pěnám:
Krásnohlasy z mužilých Slovanů kde
[se někdy ozíral,
Ai oněmělt už, byv k úrazu zašti,
[jazyk...]

Na pravo šife hledím, na levo zrak bystře otáčím,
Než mé dármo oko w Slávii Slávu
[hledá.

Rci strome, chráme jejich rostlý, pode nimž se
[obětné
Davno věkým tehdaž pálily žertvy bohům:
Hde jsou národové ti, jejich kde knížata, města?..

Tak tu domu vlastní podroben pán chytře mu
[vlenlý
Soused ovil těžký smutně o hardlo (hrdlo) řetěz
Kde spanila v zelených hájích péla
písně Slavenka,
Už hlaholem zpěvná ústa umlukla
[němým.

Kde z mramoru stály hromného paláce Perúna,
Z troskotaných sloupů ted' psota chlevy dělá.

Kde k nebi sve vžila staroslavná
[Arkona týmě

Zlomky drobí ted' tam hostě cizého noha.
Rozboréné žejelej, zdi chrámů Retry
[pověstné
Kde čněly, už ryje tam hnízdo si
[ještěr a had“.

(Від зрадливої Лаби аж до рівнин невірної
Висли, від Дунаю аж до пожираючих пія цілого
Балту, де колись гомоніла красно-голоса мова
хоробрих Славян, — ах! вже заніміла вона
і стала предметом наруги і зависти... На право
в даль гляджу, на ліво бистро зором оточую, але
надармо мое око слави в Славії шукає. Скажи,
дереве, ти рослий їх храме, під яким палено
обітні жертви давним богам, де є ті народи, де
князі міста?... Так, тут побито власного пана
дому. Хитро вліз йому сусід і горло окрутив ду-
же тяжким шнуром. Де величава Славянка спі-
вала в зелених галях пісні, вже співні уста за-
мовкли нішим виразом. Де стояли мраморні па-
лати громового Перуна, нині псота ставить зі
збурених стовпів хліви. Де слава від віків Ар-
кона до неба підносила вежі, там тепер нога
чужого гостя розбиває відломки. Розбурені мурі
храму славної Ретри будять жалє; де вони стор-
чали, там рис собі гніздо ящірка і гад).

У обох поетів на спомин старого Славян-
ства однаково ліра настроєна. Тяжкий смуток
огортає їх на згадку „як весело колись було, як

Уальше відрочувати, коли не хоче доводити до справдешнього банкрутства, отже крайна пора забрати ся до полагоди і розв'язки національного питання, а там витворить ся певна підстава до успішної законодавчої праці на народно-господарськiм і суспільно-політичнiм полі.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

„Slavische Kogresp.“ звіщає, що чеський красвий маршалок кн. Фердинанд Льобковіц мав в суботу по полудни півторагодинну нараду з бар. Бінертом а відтак з міністрами Жачком і Брафом. „Polnische Kogresp.“ подає, що в нараді, яка відбуде ся в слiдуючiм тижні у бар. Бінерта з німецькими і чеськими хліборобниками, возьме також участь міністер Галичини Дулемба, який одержав вже запросини на ту нараду.

Мододочехи і хліборобники, які брали участь в нарадах у бар. Бінерта, оголосили одозвучну заяву з запереченням тверджень радикалів, будьто би прийатто в справі сойму конкретні зобов'язання супрота Німцiв. Християнсько-суспільний союз в числі 96 послів державної ради і соймів збере ся дня 16. с. м. на нараду під проводом д-ра Люеґера. Христ.-суспільні послі, як звіщає віденська кореспонденція „Austria“, уважають положене по нарадах у бар. Бінерта виясненіям і задумують ужити цілого впливу, щоби се вияснене утревалити і унеможливити обструкцію. Предметом нарад зборів христ.-суспільників будуть передовсім шкільні справи у Відні і німецьких коронних краях, в тім напрямі, щоби чисто німецький характер тих країв був законною дорогою забезпечений.

„Kogresp. Centrum“ приносить вістку, що рада міністрів займе ся в поведілок справою соймів, передовсім чеського і правительственними предлогами, які відносять ся до краєвої ординації, виборчої реформи, язика автономічних властей і помноження числа членів краєвого Ваділу в Чехах. Дальше пригадує та кореспонденція, що вороже становище Славянського Союзу супроти правительства бар. Бінерта не змінило ся і бар. Бінерт буде мав невдової нагоду перекопати ся о тім.

В суботу о год. 1/2 11 перед полуднем зiбрала ся угорська рада міністрів в мешканю Кошута. Прибув також бан Хорвація Равх. О 2 годині по полудни перервано наради а о 4 розпочато на ново. На початку займала ся рада то сумно нині в нас“. Оба поети вертають думкою в поганські часи, коли Славянин над Лабою чтив Святювида²⁾ і других поганських богів, коли Аркона і Ретра до неба підносили свої вежі. Маркіяновому звороту:

Святювида лица ясні

За Лабою Славян чтив...

відповідає виразно уступ „Slawy dcega“, де поет в молитві звертає ся до Святювида:

Swantowjte, Boże ctwego hlawy!

Byly slowa toho šedive;

Přijmi dık z ust twého horliwce,

Za rok štědny i den tento hravý³⁾.

(Конець буде).

¹⁾ Slawy Dcega. Lyricko-epicka básen w pěti zpěwých od Jana Kollara. w Pešti. 1832. (Předzpráv k. 1—2).

²⁾ Святювид, найвизначнійший славянський божок мав свою святиню в Арконі, замешканій балтійськими Славянами. В святині містила ся його статуя, росту чоловіка, о чотирох головах. На услуги Святювида держано живого сивого коня, на якого не смів ніхто всідати крім первосвященника. Нарід думав, що Святювид в часі потреби сiдав на сего коня і проводив в бою. Коня показувано часто оболоченого, на доказ, що Святювид ноциу їздив на нiм. Ретра була столицею славянського роду Лютичів. Вона славилась багатствами і святинями. Лютичі жили в дружбі з балтійськими Славянами, тому прийняв ся тут культ Святювида. Гляди: „Encyklopedya powszechna“. Warszawa 1860. T. 24. Стр. 369—71, 178—80. і T. 23. Стр. 94.

³⁾ Slawy Dcega“. Сонет 178.

хорватськими справами і тому бан бар. Равх брав в ній участь а пізнійше віддалив ся. Міністер Андраші брав участь в нараді аж по полудни.

Заграниця.

Заповіджені відвідини царя Николи II. в Царгороді не відбудуть ся і тому панує там з сего приводу велике розчароване, бо для Туреччини були они подією о великім політичнiм значіню. З сими відвідинами були зв'язані відвідини італійського короля, підчас коли стріча з султаном і просктовані відвідини в Атинах мали стати певного рода граничними стовпами російської східної політики. До сего треба додати, що цар Микола II. вже в початках свого володіння, пересвідчивши ся о невиносимости відносин на Сході по причині вірменських, кретійських і македонських заворушень, задумав дати почин до нової європейської конференції, на якій мала би бути рішена ціла вязка спірних східних питань. Ся конференція мала зайняти ся національними, державно-правними і церковними питаннями на Балканьскім півострові, в Малій Азії, Палестині, на Креті, в Єгипті і Арабії. Про сей царський замір повідомлено правительству Франції, Німеччини і Австро-Угорщини, але они висказали свої сумніви що до успіху і можности переведеня сего заміру. Доперва після сего виступив цар в осени 1898 р. з пляном загальної європейської мирвої конференції, задивувавши тим цілий світ. Постанова сей конференції мала послужити основою до поладження всіх спірних питань а особливо східних.

Сих замірів не покидав цар ніколи, а відомо, що власне теперішній російський посол перед відїздом до Царгорода дістав від царя поручене, приготувати здійснене царської політики поєднання на Сході. Заким одначе Чариков прибув до Царгорода, розмовляв він в Софії з деякими болгарськими журналістами та заявив, що цар бажає взаїмного порозуміння між християнськими народами на Балкані, якого вислідом має бути балканський союз; для сего пляну обіцяв Чариков позискати Туреччину. В Атинах дав знов тамошний російський посол запевнене, що при нагоді свого побуту в Царгороді і Атинах перерве цар розв'язане кретійського питання по мысли Греції, зате повинні одначе Греки зміряти до згоди з іншими православними, особливо в церковних справах. При першiм побуті в Фанарі удало ся Чарикову поладити дійсно довголітній спір вселенського патріярха з антиохійським і єрусалимським патріярхом та розпочати переговори що до усуненя болгарської схизми. Одначе ся політика поєднання оказала ся передчасною. Молодотурецкі круги віднесли ся досить недовірчиво до плянів Чарикова, а останній вельми заострений спір між Туреччиною і Грецією унеможливив Росії бажану розв'язку кретійського питання. Вкінці офіційська революція в Атинах викопала глибоку пропасть між династиею а народом, супроти чого відвідини царя в Царгороді як і в Атинах показали ся не на часі.

Коли не зайдуть які несподівані події, то можна сказати, що Іспанцям усьміхає ся тепер воєнне щастє. Коло Цоко ель Арба недалеко Мелілі передові відділи іспанської піхоти мали рішити боротьбу. Оба знані мадридські полки Леон і Дель Рей прибули майже рівночасно під Аркеман, який здобули Іспанці. Генерал Маріна розпочав з ворогами переговори що до умовій мира і деякі племена зобов'язали ся вже зложити оружжя. Позаяк одначе нема ще між ворожими племенами повної згоди що до сего, тож генерал Маріна задержав ще закладнів. Morning Post доносить, що побіди Іспанців в Африці є Пірговими побідами, тому постановлено зарядити мобілізацію цілої іспанської армії в разі, колиб не наступав зворот на лучше. Одначе супроти певних і відрадних вістий з поля битви виглядає ся відомість неімовірною, там більше, що походить з англійського жерела.

Туреччина слiдить з великим зацікавленієм справу отвореня Дарданелів. „Національна телеграфічна агентура“ доносить до царгородських дневників, що з ініціятиви Австро-Угорщини прийшло вже в сій справі до порозуміння між правительством в Відні, Петербурзі і Парижі,

які мають предложити Туреччині справу отвореня Дарданелів в заміну за знесенє капітуляцій. Інші держава не висказали ще своєї думки.

Нові материяли до житєписи Шевченка

видав що їмо д. Яворницький (Д. Яворницький п. з. „Материяли до біографії Т. Г. Шевченка, Катеринослав, року Божого 1909, 47+7, стр. ц. 50 коп“

В „Раді“ були вже вістки про те, що у Катеринославському музею імени Н. Поля збережено цікаві материяли до біографії великого Кобзаря України; були, здає вя, й наріканя на директора сего музею д. Д. Яворницького: докоряли єго, що він ніби то ховав сї материяли від людей. Але справді він збирав ся сам видати їх і, не маючи вільного часу забарив ся здійснити своє бажанє й ознакомити суспільство з історичними скарбами свого музею. Тільки о се недавно, минулого тижня, вийшли печатно сї материяли під наведеним виспе наголовком.

У своїй новій праці Д. Яворницький помістив такі материяли: 1) „справдешню“ автобіографію Т. Г. Шевченка, яку написав поет по московски з початку 1860 р. (стр. 7—11); 2) лист П. О. Куліша до одного городянина у Катеринославі — П. І. З(уйченка); лист писаво з Борзни 1. серпня 1885 року; 3) „Письмо Т. Г. Шевченка кь редактору Народнаго Чтенія“ печатано в „Народнаго Чтенія“ 1860 р., кн. II стр. 229—246); 4) документи (пять архивних „дїл“) про засланє Кобзаря; они дають відомости про побут єго в Новонетровській кріпости, Уральську, Гуревому-городкови, Оренбурзі й Нижньому Новгороді; 5) шів листа „изъ дїла о переводѣ Т. Шевченка изъ 5-ого въ отдаленный оренбургскій линейный батальон“; 6) лист Т. Г. Шевченка (4 сiчня 1858 р., з Нижнього-Новгороду) до відомого артиста М. С. Щепкина. До всіх сих материялів видавець додав „гравирований снимокъ“ цілком усеї автобіографії поета, як читаємо її в ориґиналі, а до кожного з них деякі пояснючі відомости.

Що до архивних документів, себ то пяти „дїл“, то вони містять офіційальну переписку, починаючи в 1850 і до 1859 року, військзвого начальства про нашого бідолашного поета; тут ми знаходимо рапорти низшого військового уряду та „приказы“ висшого все про тогож таки поета. Здобуто сї „дїла“ д. Д. Яворницьким в Ростові на Дону в антикварія Романовича, а сей останній дістав їх від свого товариша офіціра, який їздив в Новонетровске приймати дїла після закритя сей кріпости“. Ще ранійше д. Яворницького документи сї у д. Романовича бачив д. Ркліцкый; частину їх останній переписав і на печатав удругій книжці „Кіевської Старини“ за 1905 р. Потім сам вже д. Д. Яворницький напечатав їх цілком у „Вістникѣ Катеринославскаго губернскаго земства“ за 1905 рік. Печатаючи знов сї документи, видавець напечатував їх „віть-у-віть так як вони написані в ориґіналах“ (24 стр.).

Півлиста „изъ дїла о переводѣ Т. Шевченка изъ 5-ого въ отдаленный оренбургскій линейный батальон“ передав у музей директор першого реального училища в Катеринославі Вавілов, який випадково роздобув єго у 1883 році в Оренбурзі, де він був у той час за учителя інституту „благородныхъ дѣвиць“; зайшов він раз у крамничку купити тютюну. Хлопчик єго в півлисту паперу, писаного з обох боків. Дома д. Вавілов прочитав, що було написано на папері не що инше, як наказ „военнаго“ міністра про Т. Шевченка, зацікавив ся папером і кинув ся знов до крамниці, де він купив тютюн, щоби розпитати, відкіля взяв ся папір і чи не має у крамниці ще таких документів. Хазяїн крамниці сказав: „ети бумажки мы купили въ крѣпости на пуды для оберток товара; много їх уже ушло, а эта, въ которую мальчонка завернулъ вамъ напрось, была послѣдняя“ (стр. 46). Так і не пощастило д. Вавілову знайти більше листів цікавого діла. Знахідку свою він заховав і у минулому році дружина єго передала до музею.

Найбільш цікавими та коштовними материялами треба признати автобіографію Кобзаря

